

tíðindablaðið

sosialurin

Postsmoga 76,
3800 Argir,
telefon 11820

Útgevandi: p/f sosialurin

Fyrstakstjóri: Tórfinn Smith (ábyrgd)

Bláðólk: Hogni Djurhuus, Dagny Joensen, Jóhann Mortensen og Jan Müller

Lýsingar: Árni Joensen

Uppseting: p/f sosialurin. Prent: p/f pressan 1981

Møguleikar

oddagrein

UNDIR HESI yvirskrift hevði Dimmalætting áhugaverða oddagrein seinasta týsdag. Blaðið kom til ta niðurstøðu, at orsökina til øll vinnulig framstig er tann, at nakrir einstaklingar ganga undan, og at hesir so verða stuðlaðir úr erva.

VÍÐARI HELDUR blaðið, at dømini nærsagt eru óteljandi, har javnaðarhugsanin metir einstaklinga avrik sum samfelagsfíggingdalið og blaðið heldur fram: »Slóðbróttarar á vinnulívsøkinum verða vanligt nærum roknaðir sum sannir brotsmenn móti samfelagnum«.

TIL TESS AT prógva júst tað øvugta, kunnu vit t.d. taka eina miðalstóra bygd her í landinum, har so at siga onki fyrstaksemi var tá sambandsflokkurin seinast fór úr landsstýrinum, men tá flokkurin kom aftur í landsstýrið í januar 1981 vóru fyra lutfalsliga stór arbeiðspláss í tí bygdini. Og sambandsløgmaðurin hevði ikki sitið meira enn tveir krakumánadar, tá hann syrgdi fyri, at hurðin á tí nýggjasta og mest áhugaverða virkinum varð latin aftur.

ANNARS ER TAÐ hvørjum mansbarni kunnugt, at tey higartil størstu framstigi á idnaðarøkinum, eins og á so mongum øðrum økjum, júst hendu meðan javnaðarflokkurin øll sjeiti árinu og fram til januar 1981 hevði hetta málsøki í landsstýrinum. Tað var í hesum tíðarskeiðnum at vit finga bæði menningargrunnin og idnaðargrunnin. Tað var eisini í hesum tíðarskeiðnum at rættuliga munandi upphæddir vóru settar á fíggjarlógina til idnaðarfremjandi endamáli. Og tað var somuleiðis í hesum tíðarskeiðnum at idnaðurin í Føroyum fór at bloma.

TAD STENDUR IKKI við einum orði, hvørki í lógnum ella í reglugerðunum fyri grunnarnar, at einstaklingar ikki skulu fáa lán og studning. Har stendur júst tað

øvugta. Nakað annað er, at eftir javnaðarflokksins áskoðan, eigur tað privata at vera undir almennum eftirliti og eigur øll vinnulívsútbýgging at vera partur av eini almennari planlegging, so at vit harvið fáa tað besta heildarúrlitið og sleppa undan óneyðugari centralisering.

MUNURIN ÍMILLUM javnaðarflokkin øðrumegin og sambandsflokkinn og alt tað borgarliga liðið hinumegin er tann, at hjá sambandsflokkinum og teimum borgarligu er bert ein MØGULEIKI: einstaklingafyrstaksemi ella onki. Er onki einstaklingafyrstaksemi í eini bygd, so hevur fólkidi í tí bygdini einans tveir møguleikar: annaðhvørt at siga har og súgva tummlarnar ella at taka halarnar upp og lata seg flyta av kapitalinum. Flyta burtur úr tí upprunaliga umhvørvinum.

JAVNAÐARHUGSANIN eigur fjøllbroyttar møguleikar. Vit kunnu taka eitt brot burtur úr stevnumiðum javnaðarflokksins: »I summum førum er tað neyðugt, at landið átekur sær hitt búskaparliga virksemin. Í øðrum førum eru kommunal og felagskommunal tiltøk betur hóskaði. Á summum økjum er rættast at framleiðsla og handil verða ríkin á samvinnugrundarlagi. Á øðrum økjum er privat drift betur hóskaði«.

HYGGJA VIT SO at føroyska vinnulívsmyndin í dag, so siggja vit, at her er talan um vinnulív á samvinnugrundarlag, um almenna og kommunala luttøku og um privata drift. Og hetta vinnulívsmyndin hevur verið við til at skapt arbeiði til nógvar hendur á fleiri plássum í landinum.

FRAMSTIGINI! Á vinnulívsøkinum eru sostatt eitt úrlit av teimum mongu og fjøllbroyttu møguleikum, sum javnaðarhugsanin eigur, og hesi framtig vóru ikki gjørd, um vit bert áttu tann eina MØGULEIKAN hjá sambandsflokkinum og teimum borgarligu annars.

Loysingin eingin hóttan móti livikorum okkara

Harra blaðstjóri!

Við miklum áhuga las eg í blaði tygara leygardagin tann 17. juli eina grein um loysing og livikor, sum Kári hevur skrivað.

Men hendan grein gjørdist eitt satt vónbrot, tí hann hevur ikki sett seg nóg gjølla inn í tey víðurskifti, sum hann skrivar um.

1. Hann sigur, at skatturin í 1979 er 33% av brutto-tjóðarúrtøkuni og ikki 24%.

Fyri at prógva hesum hevur hann samanboreið upplýsingarnar um BTU 1979 við tað sum gildið verður í skatti í skattaárinum 1979/80. Men fyri at fáa rætta talið er neyðugt at hyggja eftir tí riti, sum búskaparráðið hevur givið út og sum eitur »Tjóðarrokskapur 1979«. Har stendur, at BTU er 2.359,9 milliónir kr. og at beinleiðis skattir til landið, kommunurnar og harumframt vanlukkutryggingar- og sjúkrakassagjald er 413,1 mill., og at óbeinleiðis skattir — prís-viðbøtur er 145,6 mill. kr. soleiðis at skattur er 558,7 mill. kr. tilsamans. Hetta eru 23,7% av BTU.

Talið hjá huldumanninum er tí 9,3% hægri enn hjá búskaparráðnum.

2. Hann sigur, at hvør króna, sum verður latin út í tí føroyska samfelagnum, fær ta avleiðing, at vit fáa ein vøkstur í tjóðarinntøkuna við einari aðrari krónu. Hetta fyrirbrigdið kalla vit multiplikatorin og hann skal so vera 2 í okkara samfelag.

Ein, sum sigur slíkt, hevur við lítillum skili kagað í eina danska lærubók í nationaløkonomi. Har verður nevnliga greitt frá, at í danska samfel-

agnum er multiplikatorurin 2. Men síðani verður greitt frá, at yvirhøvur kann sigast, at størri eitt samfelag er, tess minni er multiplikatorin, og tess minni samfelagið er, tess minni er multiplikatorurin. Hetta er lætt at skilja, um vit hugsa okkum at ein sjómaður í USA hevur gjørt ein góðan túr og keypir sær ein bil. So skapar hann inntøku hjá einum hópi av øðrum amerikanarum líka frá teimum í Detroit sum standa við samlibandið til tey í Dallas sum selja honum oljuna. Men havnar-drongurin, sum vær sama hugskot, skapar bert inntøkur í Føroyum hjá bilhandlarnum. Í Amerika er multiplikatorin kanska 5, t.v.s. at somu pengar fara 5 ferðir runt í samfelagnum, í Danmark 2, men í Føroyum kanska 1,15 í miðal.

3. Harumframt er tað soleiðis, at hann heldur, at føroyska BTU er 2.369,9 mill. kr. aftaná at hann danski studningurin er roknaður upp. So er ikki. Hetta er bert samlaða virðið av tí framleiðslu sum er í Føroyum. Skulu vit tosa um føroysku BTU aftaná at danski studningurin er roknaður við, so skulu tær 380,2 mill. (og ikki 394 sum hann sigur) leggjast afturat. Hendan »brutto-tjóðarúrtøka« er 274 mill. (Av henni er okkara skattabyrða 20%).

Siga vit so, at multiplikatorin er 1,15, so skapar tann danski studningurin ein aktivitet í okkara samfelag, sum svarar til, at henda »BTU« minkaði við 437,2 mill. kr., ella 57 milliónum kr. meir enn danski studningurin kundi minka við. Eg havi roynt at hugt eftir hvar í tjóðarrokskapini okkara hetta fall skuldi verið, men tað einasta, sum eg

dugi at siggja, er, at umsetningurin í peningastovnum og handlum kanska fall nakað, men ringt er at koma fram til eitt so stórt fall.

Men sjálvt um vit halda okkum til hetta talið, og siga at tjóðarúrtøka okkara í árinum 1979 aftaná loysingina 1. jan. 1979 hevði verið 57 milliónir kr. lægri, so hevði samlaða skattatrystið verið 558,2+380,2=938,4, ella 40,7% av tí 57 mill. kr. minni tjóðarúrtøkuni. Høvdu vit so í staðin fyri havt eins hogan skatt sum í Danmark (44%), so hevði skattainntøkan verið 1.013 mill. kr. av tí minkaðu tjóðarúrtøkuni.

Loysingin er tí eingin hóttan fyri livikorum okkara. Fyri fólk flest í hesum landi hevði skatturin ikki blivið hægri, tí hann er so høgur, at tað ikki fæst meir frá teimum á nakran hátt. Hesi fólk venda sær til loysingina, tí tey siggja, at tann skipan, sum nú er, loyvir nokrum øðrum at sleppa so lættliga í skatti sum onga aðra staðni. Hesi eru fá, men tann danski studningurin til Føroyar er at meta sum tann prisur, sum danskararnir halda seg noyðast til at gjalda til hesi, fyri at fáa tey til ganga inn fyri, at hesin parturin av heimsins øki skal vera undir donskum veldi.

Hetta er politisk korrupsión, mutur.

Tann stóri og altavgerandi spurningurin í føroysku politikki framvirkur kemur at vera hvør tað er sum fær hetta mutur. Nóg eru tey sum einki fáa! Men hvi gjørdi javnaðarflokkurin einki fyri at loysa hesa gátu øll tey ár hann sat í landsins stýri? Man tað vera tí at samvitskan hjá teimum ikki er so góð?

Zakarias Wang

Vesturtýskland forbjóðar píkadekkum — Schweiz ger tað partvíst

Fyri fáum árum síðani var nóg gjørt burturúr, tí at landsstýrið innfærði

forboð móti brúki av píkadekkum. Maðurin, sum serliga

var úthongdur og nærmast hildin fyri gjøldur, tí hann gekk so

»Pigdek er et problem i vore nabolande, og de kan

også blive det her, ikke bare for personvogne, der anvender pigdek, men i videre forstand også for lastvognene, fordi pigdek måske mere en noget andet ødelægger vejbelægningerne.

I Vesttyskland blev det så slemt, at myndighederne helt har forbudt anvendelse af pigdek. I Schweiz har man indtaget en mere problematisk stilling, idet man har forbudt kørsel med pigdek på det overordnede vejnet. På mindre veje må de derimod stadig benyttes.

I de sidste vintre er adskillige bilister herhjemme også sæt over til pigdek, en udvikling som

Vejdirektoratet følger med opmærksomhed og en vis panderynken.

Vejdirektør Per Minler siger til »Danske Vognmænd«.

— Det er klart, at vi i en eftervurdering af vinterkørslen og vejene også har studeret den indflydelse, pigdek har haft og navnlig de skader, de har forvoldt.

Vi følger udviklingen. Sidste år skete der en ret kraftig stigning i anvendelsen af pigdek. Tallene for i år har jeg ikke, men kun ca. 5% af trafikkanterne bruger pigdek, og det er ikke alarmrende. I Sverige og Norge Framhald á síðu 14